

Prawdziwe, klasyczne Feng Shui jest wiedzą zakorzenioną w astronomii, geofizyce i fizyce Słońca. Jednak w dawnych Chinach Feng Shui pozostawało zamknięte w bramach pałacu cesarza, a każdy uczoney który spróbowałby nauczać czy choćby wspomnieć o tej wiedzy poza pałacem, naraziłby nie tylko własne życie ale także życie całej swojej rodziny.

Za czasów Dynastii Tang (618-907 ne) pojawiła się celowo zafałszowana wersja Feng Shui przeznaczona dla przedstawicieli władców okolicznych państw. To rozumiało, że widząc wspaniały rozkwit Państwa Chińskiego, inne narody marzyły o poznaniu sekretów powodzenia. Tak więc uczoney mnich Yixing (672-717 ne), zaufany doradca cesarza Xuanzong'a opracował coś co dzisiaj znamy jako metodę Ośmiu Domów (Ba Zhai).

Nieco później, gdy wolno już było powszechnie nauczać Feng Shui, wielu mistrzów tej wiedzy wyruszyło na spotkanie prostego ludu i jak możemy się domyślać – musieli oni znacznie uprościć astronomiczne i fizyczne realia oraz użyć wielu analogii i metafor – aby uczynić tę wiedzę bardziej strawną dla niepiśmiennych rolników.

Te wszystkie fakty spowodowały, że najbardziej rozpowszechniła się właśnie ta najprostsza wersja Feng Shui, pełna mitycznych wtretów i przesądów, które nagromadziły się wokół niej w ciągu tysiącleci. Jeżeli do tego dodamy Rewolucję Kulturalną w komunistycznych Chinach, podczas której zniszczono większość klasycznych tekstów istniejących nieraz w jedynym tylko egzemplarzu – otrzymamy odpowiedź na pytanie dlaczego Feng Shui dotarło do nas w takiej a nie innej postaci.

W wolnym tłumaczeniu Feng Shui oznacza "wiatr i wodę". Jest to tradycyjna chińska sztuka projektowania i budowania domów w taki sposób, aby korzystać z pozytywnej energii, a unikać energii niekorzystnej. Oczywiście chodzi tu nie tylko o domy mieszkalne, ale i budynki komercyjne, szpitale, a nawet grobowce. Przedmiotem ekspertyz mogą być również całe miasta, regiony i kraje. W najszerszym znaczeniu, jest to umiejętność organizacji przestrzeni oraz wiedza o obiegu energii *qi* w świecie materialnym. Inną nazwą jest geomancja lub qimancja, czyli jak to określa profesor Stephen L. Fidel¹ – dywinacja w zgodności z *qi*. Terminem *qi* określa się w chińskiej metafizyce właśnie tę tajemniczą energię, która oddziałuje na nas i nasze życie. W naszym kręgu kulturowym próbujemy jej nadać inne nazwy, jak bioplazma, bioenergia, uniwersalna energia życia.

---

¹ Stephen L. Field – doktor filozofii Uniwersytetu Teksasńskiego w Austin (USA), profesor sinologii i dziekan Wydziału Języków Nowożytnych i Literatury na Uniwersytecie Trinity w San Antonio, Teksas, USA. Autor wielu tłumaczeń klasycznych chińskich tekstów i ich opracowań. Członek *Association for Assian Studies* oraz *Society for the Study of Early China*.

3. Pozytywne i negatywne oddziaływanie środowiska na zabudowę mieszkaniową .....

Dotychczas nie udało się jednak odkryć ani natury tej siły, ani mechanizmów jej działania. Chociaż ostatnie prace fizyków coraz wyraźniej wskazują, że być może *qi* ma coś wspólnego z energią tachionową². Spotyka się też określenie, że Feng Shui jest tym dla otoczenia, czym dla organizmu ludzkiego może być akupunktura. Samo słowo *Feng Shui* pojawia się po raz pierwszy w wyjątkach z Księgi Pochówków³, która datuje się na IV wiek naszej ery.

Najkrótsza definicja Feng Shui mówi, że wspiera ono pozytywne oddziaływanie środowiska, a unika wszelkich negatywnych wpływów. Człowiek zawsze interesował się otoczeniem i próbował je badać już od najdawniejszych momentów swojej historii istnienia. Od znajomości praw przyrody zależało bowiem jego przeżycie. To pierwotne poznawanie środowiska sprowadzało się, przynajmniej na początku, do prostej obserwacji przyczynowo-skutkowej; spożycie określonych roślin powodowało konkretne efekty, uderzenie kamieniem o kamień dawało iskrę itd. Ważna była także trafna ocena terenu, na którym grupa ludzka zamierzała się osiedlić. Bo przecież w pobliżu powinna być woda, obfitość zwierzyny i zasobne w zioła i owoce lasy. Człowiek pierwotny starał się dostosowywać do otoczenia i traktował je z nabożną czcią. To prawda, że nie miał w tamtych czasach zbyt wielkich możliwości oddziaływania na środowisko; używał prostych narzędzi, a jego wiedza techniczna była na poziomie współczesnego małego dziecka.

Ale już w starożytnych Indiach i Chinach zaczęła rozwijać się imponująco rozległa wiedza o Ziemi i Kosmosie. W roku 1988 odsłonięto neolityczne groby w wioskach ludu Yangshao (Chiny, prowincja Henan) pochodzące z około 6000 lat pne., przedstawiające doskonałą znajomość astronomii. Mamy tu układ zgodny z chińskim wyobrażeniem kosmosu; niebo symbolizowane przez koło i ziemię przedstawianą jako kwadrat. Obok szczątków ludzkich, z jednej strony (na wschodzie) znajduje się ułożony z muszli kształt przedstawiający smoka, a z drugiej strony (na zachodzie) – tygrysa. W centrum grobu znajduje się wizerunek *Bei Dou* – Wielkiej Niedźwiedzicy. Ponieważ Smok i Tygrys są konstelacjami na chińskim niebie, staje się jasne, że ludzie z Yangshao orientowali swoje groby zgodnie z rocznym obrotem Wielkiej Niedźwiedzicy dookoła Gwiazdy Północnej.

Jedną z najbardziej podstawowych i solidnych obserwacji w chińskiej kosmologii jest to, że wszystko w obrębie naszego Wszechświata – a także sam

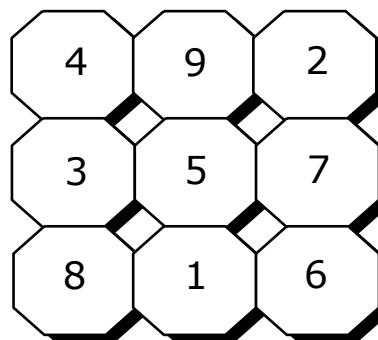
---

² Tachiony – hipotetyczne cząstki, których istnienie dopuszcza teoria Einsteina. Poruszają się one z prędkością większą niż światło (*tachy* – znaczy po grecku 'szybki'). W Polsce, badania nad m.in. neutrinami i tachionami, prowadzi prof. J. Rembieliński z Uniwersytetu Łódzkiego.

³ *Księga Pochówków* – klasyczny tekst chiński, przypisywany Guo Pu (276-324 AD), zawierający opisy różnych form terenu i oceniający jakość *qi* występującej w danym miejscu.

Wszechświat – porusza się ruchem spiralnym. Wszystko we Wszechświecie jest przejawem jednej i tej samej Qi, ale w różnych fazach wzrostu i zaniku. Te stwierdzenia pojawiły się na długo przed wynalezieniem pisma. Wiedza ta była więc kodowana w postaci kropek, węzłków na linii, czy też linii prostych i przerywanych – jak w trygramach i heksagramach.

W ten sposób powstały więc diagramy umożliwiające konsultantowi Feng Shui zdiagnozowanie danego środowiska, czyli sprawdzenie w jaki sposób będzie ono działać na mieszkańców. Nie będę tu omawiać wszystkich diagramów, choć stanowią one podstawowe narzędzia pracy z Feng Shui, natomiast krótko przybliżę ideę diagramu Luo Shu, jako że we wszystkich popularnych pozycjach książkowych jest on przytaczany. (Autorem zamieszczonych grafik jest Roel Hill⁴.

Po lewej stronie widzimy znany nam już z wielu książek znak Jin-Jang, który jest zapisem całej dynamiki Wszechświata i wszystkich jego praw. Po prawej stronie jest inna postać tego wyobrażenia.

W diagramie kołowym przedstawiony jest binarny model stworzenia a więc podział na Jin (pierwiastek żeński, zaznaczony czarnym kolorem) i Jang (pierwiastek męski, zaznaczony białym kolorem). Jedna siła nie może istnieć bez drugiej, w każdej z nich jest jakiś procent tej przeciwnej siły. Przy czym według chińskiego – cyklicznego – pojęcia czasu, oba pierwiastki w nieskończoność przemieniają się jeden w drugi. Jest to również zapis obserwacji ruchu Ziemi na jej orbicie dookoła Słońca. Ale także może to być przedstawienie naturalnych cykli tu, na Ziemi, na przykład pór roku, gdzie na dole mamy zimę, a u góry lato. W środku

⁴ Roel Hill (Heluo) – Mistrz Feng Shui, mieszkający w Holandii. Przedstawiciel Tradycyjnego Chińskiego Feng Shui; wykłada i prowadzi szkolenia i seminaria w wielu krajach świata. Przekazuje on rzetelną wiedzę, pozbawioną elementów ludowych, rytualnych i magicznych. Teorie i metody zawarte w jego nauczaniu, poparte są szeroką wiedzą z zakresu astronomii, geofizyki i fizyki Słońca.

5. Pozytywne i negatywne oddziaływanie środowiska na zabudowę mieszkaniową .....

zimy zaczyna przybywać ciepła i światła (aspektów siły jang), a w środku lata pojawiają się już pierwsze oznaki zaniku jang (coraz krótsze dni, coraz chłodniej) – co oznacza wzrost siły jin (ciemność, chłód).

Można tu też zauważyć odniesienie do przebiegu ziemskiej doby.

W diagramie Luo Shu (po prawej stronie), widzimy numery, które są kodami różnych faz tej samej energii. Jest to wykres podstawowy, przedstawiający energie związane z kierunkami geograficznymi, ponieważ według starożytnych chińskich uczonych, każdy kierunek geograficzny (a dokładniej mówiąc magnetyczny, mierzony za pomocą kompasu) emanuje swoją specyficzną jakością Qi. Na ten wykres nakładają się wykresy tzw. czasowe, które przedstawiają jakość energii Qi dla konkretnego kierunku w pewnym wybranym odcinku czasu – jest to bardzo ważna technika Feng Shui nosząca nazwę „Wędrująca Gwiazda” (lub w niektórych źródłach „Lecząca Gwiazda”). Tak więc w uproszczeniu można by rzec, że konsultant Feng Shui “przelicza przestrzeń na czas”, bada swoiste “tu i teraz” jakiegoś miejsca. Na tej podstawie można zdiagnozować, czy dany budynek będzie oddziaływał harmonijnie na mieszkańców, czy też nie. Bystry i doświadczeni konsultanci są w stanie powiedzieć nawet, jakiego typu choroby, czy problemy mogą ich trafić. Ale jego rolą jest również, a może przede wszystkim, zapobieganie złym wpływom Qi środowiska oraz wspieranie dobrych wpływów.

2. GEOMANCJA W POLSCE

Działania mające na celu zharmonizowanie życia człowieka z otaczającą go naturą, spotykamy we wszystkich kręgach kulturowych. Również i na dawnych ziemiach polskich wierzono, że tylko życie w zgodzie z prawami natury może zapewnić człowiekowi zdrowie, szczęście i pomyślność. Jedno z najciekawszych opracowań na temat polskiej geomancji jest dziełem Leszka Mateli [6]. Na podstawie badań radiestezyjnych stwierdził on, że już w osadzie i grodzie w Biskupinie (VI-Vw p.n.e.) budowniczości kierowali się zasadami związanymi z przebiegiem energii, którą można mierzyć za pomocą wahadła czy różdżki. Również nasze najstarsze budowle sakralne na Ostrowie Lednickim usytuowane są w starannie wybranym miejscu, które emanuje do dziś silną pozytywną energią. Pewien spójny zbiór zasad budowy zdrowego domu widzimy również w tradycji polskich chat i dworów ziemiańskich, czego przykładem może być charakterystyczne wejście z gankiem, umieszczone w środkowej części ściany frontowej oraz rozkład pomieszczeń, do których wchodziło się z centralnie usytuowanej sieni. Całość dopełniał spadzisty dach, uważany przez radiestetów za szczególnie korzystny. Bogatsze posiadłości magnackie posiadały dodatkowo podjazd, który wdzięcznym półkolem otaczał umieszczoną przed głównym

wejściem fontannę. Wszystko to zebrane razem przedstawiało sielski i pełen harmonii obraz. Ważnym czynnikiem był tu też sposób stosowania ozdób mających na celu nie tylko przedstawianie walorów estetycznych ale również ochronnych (podkowa, kur na dachu itp.). Oczywiście dodać należy, że sam proces budowy domostwa otoczony był pewnymi rytuałami, jak choćby zakopywanie pod ścianami domów naczyń ofiarnych czy umieszczanie tzw. 'wiechy' na konstrukcji dachowej budowanego domu.

Musimy tu przyznać, że większa część naszej rodzimej geomancji (poza radiestezją oczywiście) oparta była na intuicyjnym odbiorze środowiska. Obserwowano otoczenie i wybierano miejsce korzystne dla budowy domostwa, kierując się wyglądem roślinności, ukształtowaniem terenu itd. Dawało to jednak wielkie pole do popisu licznym przesądom i zabobonom. Stąd istnienie różnych tabu jak na przykład rozstajne drogi, gdzie w żadnym wypadku nie należało budować domu, natomiast bardzo często znajdujemy w takich miejscach przydrożne kapliczki (mające zaradzić „złu”).

W chińskim Feng Shui obserwacja otoczenia jest również bardzo ważną sprawą i przyjmuje się, że to właśnie formy terenu (góry i ciekły wodne) odgrywają największą rolę w całym spektrum oddziaływania otoczenia na człowieka. Jednak Chińczycy poszli w swoich badaniach o wiele dalej i nie tylko że odkryli tu zależność pomyślności miejsca od kierunków geograficznych ale wprowadzili też czynnik czasu.

3. KONCEPCJA JIN I JANG.

Jak już widzieliśmy na diagramie kołowym, według starożytnych chińskich uczonych, cały wszechświat zbudowany jest z dwóch sił, które bezustannie przechodzą jedna w drugą i żadna z nich nie może istnieć bez swojego przeciwieństwa. To stwierdzenie brzmi nieco filozoficznie, ale ma ono bardzo konkretne odniesienie do życia codziennego, którego ważną częścią jest takie zaprojektowanie otoczenia, aby wspierało ono wszystkie poczynania człowieka oraz zapewniło mu pełnię zdrowia.

Znając atrybuty obu sił (Jang – jasność, ciepło, powierzchnie błyszczące, ruch; Jin – cień, chłód, powierzchnie matowe i miękkie tkaniny, spokój), możemy w każdym otoczeniu uzyskać zamierzony efekt. Wszystko polega na umiejętnym wyważeniu ilościowym i jakościowym elementów wystroju wnętrza albo ogrodu (otoczenia). Jednak o ile w krajobrazie wiejskim czy też w okolicach podmiejskich mamy duże pole do popisu i większą swobodę wyboru, o tyle w krajobrazie zurbanizowanym sprawa się nieco komplikuje.

7. Pozytywne i negatywne oddziaływanie środowiska na zabudowę mieszkaniową .....

3.1. Krajobraz miejski.

Realia życia w miastach wymuszają siłą rzeczy większą gęstość zabudowy, rozbudowany system dróg i generalnie bardzo skąpą ilość przestrzeni, która mogłaby być przeznaczona na rekreację (parki, ogrody miejskie itp.). Dlatego też, według zasad Feng Shui, miasta uważane są za miejsca przesyczone silną energią Jang; dominuje tu ruch, hałas, pośpiech, gęsta zabudowa, biurowce z lustrzanymi elewacjami itd. Stawia to przed architektem bardzo trudne zadanie, aczkolwiek istnieją sposoby i rozwiązania, które można zastosować nawet w tak nieprzyjawnym dla człowieka otoczeniu. Nie jesteśmy oczywiście w stanie w pełni zrównoważyć tak silnego Jang, a nawet byłoby to dla nas niekorzystne. To brzmi jak paradoks, ale żaden ze starożytnych mistrzów Feng Shui wspominając o Jin-Jang, nie miał na myśli całkowitej równowagi między tymi siłami. Oznaczałoby to bowiem stagnację! Całkowita równowaga Jin-Jang jest zazwyczaj błędnie zalecana w stosowaniu Feng Shui i wynika to z niezrozumienia dynamiki działania natury, bowiem pojęcie to odnosi się wyłącznie do Tradycyjnej Chińskiej Medycyny – organy naszego ciała muszą być w idealnej równowadze, ponieważ każde wychylenie będzie skutkowało jakimś stanem chorobowym. Natomiast w naszym życiu raczej chcemy, aby coś się działo, dlatego świadomie możemy pokierować zmianami w otoczeniu i albo dodać więcej Jang albo więcej Jin. Gdyby krajobraz miejski służył nam przede wszystkim jako miejsce pracy, zdobywania, poszerzania horyzontów, sprawa byłaby prosta – duża ilość energii Jang może wspierać nasze dążenia, działa bowiem jak katalizator, jest naszą motywacją, odwagą, siłą charakteru i przedsiębiorczością.

Typowy krajobraz wielkomiejski (Charlotte – USA)

Jednak część z nas musi również w tym samym krajobrazie mieszkać i wypoczywać. I choć istnieją ludzie o pewnym typie temperamentu, którzy

potrzebują więcej Jang i im właściwie nie przeszkadza sypialnia w centrum miasta, to jednak zasadniczo te funkcje raczej się wykluczają i dlatego musimy poszukać rozsądnego kompromisu. Tak więc w otoczeniu silnie Jang potrzeba jednak nieco energii Jin, aby wprowadzić element spokoju i spowolnić tempo życia. Ważną sprawą jest tu zadbanie o tereny zielone w centrum miasta i niestety – według Feng Shui – ogrody urządzone na dachach nie są najlepszym rozwiązaniem (za wyjątkiem małych pojemnikowych upraw na tarasach).

Przykład wprowadzenia zieleni do miasta.
(Funchal – Madera)

Przykład zieleni w mieście
(Charlotte – USA)

Życie w zgodzie z prawami natury oznacza, że powinniśmy w naszych działaniach odzwierciedlać idee zaobserwowane w tejże naturze, a spory świerk rosnący na dachu dziesięciopiętrowego budynku (przykład teoretyczny) na pewno nie jest czymś na co dzień spotykanym w przyrodzie. Oczywiście drzewu nie zaszkodzi ta wysokość, ponieważ dla świerka jest to naturalne, natomiast będzie to w sprzeczności z zakodowanym w podświadomości każdego z nas pojęciem tego

9. Pozytywne i negatywne oddziaływanie środowiska na zabudowę mieszkaniową .....

co jest zgodne z porządkiem w przyrodzie. Odnosi się to również do basenów i innych zbiorników wodnych na dachach.

Jednym z rozwiązań może być tworzenie tzw. sypialni miejskich (dzielnic przeznaczonych pod zabudowę jednorodziną z dużą ilością zieleni) na obrzeżach miasta, aby delikatnie rozdzielić będące ze sobą w sprzeczności funkcje miasta.

Obfita roślinność, małe zagęszczenie zabudowy i spokój noszą cechy przewagi energii Jin, a więc sprzyjającej odpoczynkowi i spokojnej pracy twórczej (np. dla pisarza).

Jest jeszcze jeden problem - wysokie budynki – tak charakterystyczne dla dużych miast - są one niestety uważane przez Feng Shui za niekorzystne. Ludzie pracujący, lub mieszkający powyżej trzeciego (a według niektórych źródeł drugiego) piętra, wykazują większą skłonność do depresji i innych problemów z psychiką czy z zachowaniem (m.in. trwałość i jakość związków międzyludzkich), niż ludzie spędzający większość czasu 'bliżej ziemi'. Wspomnę tutaj interesujący wynik badań Van der Ryn'a i Silversteina (Uniwersytet Berkeley, Kalifornia, 1967 rok), którzy zaobserwowali pewną prawidłowość polegającą na tym, że poczucie apatii i zubożenia jest mniej więcej proporcjonalne do liczby kondygnacji domu studenckiego [1].

Ponieważ w otoczeniu miejskim niewiele nam pozostaje swobody w kształtowaniu otoczenia zewnętrznego, tym większą uwagę musimy zwrócić na działania we wnętrzach mieszkań i biur (zwłaszcza mieszczących się we wspomnianych wysokościowcach). Będzie to omówione nieco dalej.

3.2. Krajobraz bliski naturze.

Z takim krajobrazem mamy do czynienia na terenach podmiejskich, w małych miasteczkach czy też wioskach. Przeważa tu spokojna energia Jin sprzyjająca wypoczynkowi i zawodom, w których nacisk położony jest na twórczość (artyści, pisarze itp.). Chyba niewielu artystów ma swoje pracownie w centrach miast, przy ruchliwych ulicach pełnych zgiełku. Większość wybiera spokojne dzielnice, obrzeża miast (np. rzeźbiarz i medalier Józef Stasiński – Poznań), czy też zgoła zacisze wsi (np. współczesny kolorysta polski – Juliusz Joniak – Zabierzów pod Krakowem). Aby uniknąć jednak zbytnej stagnacji czy nadmiaru Jin, powinniśmy tutaj tak zorganizować przestrzeń, aby zapewnić również nieco energii Jang. Należałoby więc pomyśleć o jasno oświetlonym ryneczku z kawiarenkami, w których koncentrowałoby się życie towarzyskie (aktywność ludzka nosi cechy Jang). Jeżeli brak takich możliwości w obrębie samego osiedla czy miasteczka, możemy starać się o zapewnienie takich miejsc w pobliżu (np. pływalnia, kino, kompleks handlowo-rozrywkowy itd.). Zwykle możemy tu uczynić bardzo dużo, ponieważ dysponujemy większą przestrzenią, którą możemy dowolnie kształtować, czy to projektując ogrody, czy też zajmując się wnętrzem budynków. W

większości przypadków spotykamy się z sytuacją już zastaną – na przykład stare osiedla czy osady, ale czasem mamy szansę zaprojektować większy kompleks mieszkalny łącznie z otaczającą go strefą rekreacyjną; jest to jednak proces bardzo złożony (choć w ostatecznym rozrachunku okaże się, jak wiele możemy zyskać).

Przykład osiedla podmiejskiego. (Kreta - Grecja)

W osiedlach już istniejących musimy dostosować się do zastanych warunków, zazwyczaj nie mamy wpływu na przebieg dróg, usytuowanie słupów linii elektrycznych czy innych obiektów jak wysypisko śmieci, oczyszczalnia ścieków itd. No cóż, ale wciąż pozostaje nam cały wachlarz możliwości projektowych w ogrodach i w indywidualnych budynkach. Zadbamy więc tu o naturalnie meandrujące ścieżki, ponieważ idealnie proste drogi i przejścia uważane są w Feng Shui za niekorzystne. Możemy również zająć się pojedynczymi budynkami; sporządzić wykres energetyczny każdego z nich za pomocą wspomnianej już techniki Leczącej Gwiazdy i na tej podstawie określić jakich zmian wymagałoby wprowadzenie w tych budynkach optymalnego Feng Shui. Jest to o tyle skomplikowane, że brak tu ogólnych zasad i każdy budynek musi być traktowany indywidualnie, ponieważ odmienne usytuowania względem stron świata oraz rozmaite daty budowy powodują istotne różnice w wykresach energetycznych.

4. PRAKTYCZNE ZASADY ZASTOSOWANIA FENG-SHUI W BUDYKACH.

4.1. Wyznaczanie frontu w znaczeniu Feng Shui i pomiar kompasem

Jest to pierwsza i podstawowa czynność, jaką wykonujemy podczas ekspertyzy budynku. Front w znaczeniu Feng Shui jest miejscem, w którym znajduje się

11. Pozytywne i negatywne oddziaływanie środowiska na zabudowę mieszkaniową .....

energia najbardziej Jang (aktywność, światło, bliskość drogi, ściana z największą łączną powierzchnią okien). W tym miejscu mogą ale nie muszą znajdować się główne drzwi wejściowe. Front w znaczeniu Feng Shui nie zawsze pokrywa się z frontem architektonicznym. Sytuacja jest bardziej skomplikowana w przypadku mieszkań w domach wielorodzinnych lub blokach mieszkalnych, ponieważ może się tak zdarzyć, że każde mieszkanie będzie posiadało swój własny front, czyli miejsce z którego dociera do niego najwięcej energii Jang. Pomiar kompasem wykonany przy tak zdefiniowanym froncie, razem z datą budowy danego budynku, zadecyduje o wykresie energetycznym będącym podstawą analizy miejsca.

4.2. Znaczenie otoczenia

Otoczenie budynku wywiera na nas większy wpływ niż byśmy się mogli spodziewać. Dzieje się to na dwóch płaszczyznach: wpływ form terenu pozostający poza naszą percepcją oraz świadomy i intuicyjny odbiór otoczenia. Nasze odczucia świadome bądź podświadome związane z otoczeniem, są tematem badań ciekawego i niezwykle wartościowego nurtu w architekturze i urbanistyce jakim jest „psychologia środowiskowa”. W latach sześćdziesiątych XX wieku, zaczęto prowadzić interdyscyplinarne badania mające na celu wypracowanie nowego systemu wiedzy użytecznej w architektonicznym i urbanistycznym projektowaniu środowiska. Okazało się bowiem, że bardzo mało wiemy na temat funkcjonowania człowieka w środowisku mieszkalnym. Zwłaszcza w takim, które dostarcza nam najwięcej bodźców, stanowi naszą codzienność – we własnym domu. Lata osiemdziesiąte przyniosły opracowanie metody POE (Post Occupancy Evaluation), która oznacza proces dokładnej i systematycznej oceny budynków zamieszkałych lub użytkowanych już od jakiegoś czasu (Ocena jakości w architekturze i urbanistyce – [8]). Badania skupiają się na mieszkańcach lub pracownikach i ich odczuciach, co daje obraz doświadczeń wyniesionych z pewnych decyzji projektowych. Na tej podstawie można opracować bazę dla tworzenia lepszych budynków w przyszłości. Tak więc można by powiedzieć, że płaszczyzna odbioru otoczenia poprzez percepcję zmysłową, jest już dla nas dziedziną dość dobrze poznaną, a przynajmniej popartą wieloma badaniami i opracowaniami.

Chińskie Feng Shui sięga jednak o wiele dalej i twierdzi, że formy terenu oddziałują na nas również poprzez swoje funkcje blokowania bądź transportowania (ułatwiania poruszania się) energii Qi. Może się więc zdarzyć, że pobliski pagórek, odbierany przez nas jako piękny, znajduje się akurat w miejscu blokującym pewien rodzaj docierającej do nas energii, co spowoduje skutki pomyślne bądź niepomyślne w naszym życiu. Rodzaj tego działania możemy

przewidzieć na podstawie sporządzonych wykresów energetycznych danego miejsca. Dlatego bardzo ważna w Feng Shui jest dokładna obserwacja otoczenia, układu naturalnych form terenu jak również form stworzonych ręką człowieka (drogi i budynki).

Na szczęście starożytni mistrzowie geomancji pozostawili nam wiele sposobów i technik służących poprawie sytuacji.

4.3. Działania we wnętrzu, rozkład pomieszczeń i ustawienie mebli.

Czasem okazuje się, że działania we wnętrzu budynku to wszystko co nam pozostaje, ponieważ nie możemy dokonać żadnych zmian na zewnątrz. Ale i tu – zawsze mamy do dyspozycji pewien zakres możliwości. Niezależnie czy chodzi o dom wolno stojący, czy też o mieszkanie w bloku, najważniejszą sprawą jest ustalenie frontu w sensie Feng Shui, a co za tym idzie - znalezienie miejsca w mieszkaniu, gdzie gromadzi się wchodząca energia Jang. Starożytni mistrzowie określali to miejsce mianem Ming Tang, co w wolnym tłumaczeniu oznacza Jasny Hall, czyli jak sama nazwa wskazuje – miejsce jasne, przestronne, czyste i niezagracone. Jest to rodzaj filtra, przez który przechodzi wnikająca do domu energia Jang i w tym miejscu może nabrać cech pozytywnych bądź negatywnych. Jeżeli na przykład w mieszkaniu w bloku miejsce to przypada w łazience, gdzie piętrzą się stopy ubrań przeznaczonych do prania, albo mieści się tu gabinet pełniący rolę graciarni, to możemy się spodziewać, że lokatorzy tego mieszkania będą mieli problemy z zapanowaniem nad swoim życiem albo też będą ich trapić przeróżne dolegliwości zdrowotne. Energia Jang wchodząca do mieszkania musi w nim swobodnie krążyć, aby ludzie mogli z niej czerpać motywację i siły do własnych dokonań. Ponieważ tuż przy ścianie frontowej (w znaczeniu Feng Shui) i we wspomnianym Ming Tang, energia jest najbardziej żywotna i pobudzająca, zalecane jest usytuowanie w tym rejonie pomieszczeń związanych z aktywnością człowieka lub jego pracą zawodową. Natomiast na przeciwległym końcu mieszkania (na tyłach) jest doskonałe miejsce na część sypialną, ponieważ im dalej od Ming Tang, tym bardziej energia Jang się uspokaja i przechodzi stopniowo w swoje przeciwieństwo – energię Jin, korzystną dla wypoczynku i snu. Są to jednak zalecenia bardzo ogólne (warte zastosowania w budynku, który jest dopiero w fazie projektu), ponieważ wszystkie działania we wnętrzu powinny być w zgodzie z wykresem energetycznym miejsca. Może się więc zdarzyć, że w konkretnym mieszkaniu najlepsze miejsce na sypialnię znajduje się w strefie energii Jang! Wynika to z tego, że budynek jako całość może być zorientowany w niewłaściwym kierunku geograficznym w stosunku do swojej daty budowy. Według Feng Shui

13. Pozytywne i negatywne oddziaływanie środowiska na zabudowę mieszkaniową.....

bowiem, w każdym okresie czasu istnieją kierunki uprzywilejowane i takie w których nie powinniśmy orientować frontu domu.

W domach (mieszkaniach) piętrowych zwracamy uwagę, aby sypialnia lub kuchnia nie znajdowały się bezpośrednio pod łazienką, ponieważ w takich mieszkaniach (według Feng Shui) wzrasta prawdopodobieństwo chorób układu trawiennego i nerwowego, co powodowane jest 'zanieczyszczeniem' energii opadającej w dół.

Jeżeli chodzi o ustawienie mebli, to w rozumieniu Feng Shui są one 'górami' (podobnie jak przejścia są 'wodą'), które mogą być ulokowane w korzystnym lub niekorzystnym dla nas miejscu. Również i tu opieramy się o wykres energetyczny, który nosi nazwę Leczącej Gwiazdy. Wyjątkiem są łóżko i biurko, które traktowane są w szczególny sposób. Oczywiście zawsze próbujemy ulokować łóżko w korzystnym energetycznie miejscu, ale sprawą nadrzędną jest tu umieszczenie tego mebla w taki sposób aby jednym bokiem i wezłowiec lub co najmniej wezłowiec, dotykało ono ściany. Daje to osobie śpiącej podświadome poczucie bezpieczeństwa. Nie należy łóżka umieszczać na linii drzwi – okno, ponieważ wprowadza to odczucie niepokoju i daje efekt w postaci częstszych infekcji oraz braku kontroli nad własnym życiem. Nad łóżkiem nie wieszamy żadnych lamp ani innych wiszących przedmiotów (mobile). Nie powinniśmy również spać pod widocznymi belkami konstrukcji dachowej. W sypialni nie umieszczamy również luster (ani innych odbijających światło powierzchni), w których odbijała by się postać osoby śpiącej. Chodzi tu o to, aby odbite światło nie niepokoiło śpiącego. Samo łóżko powinno być drewniane z naturalnym, ekologicznym materacem; nie zaleca się spania na materacu położonym bezpośrednio na podłodze, ani też spania na łóżkach piętrowych.

Wystrój wnętrza sypialni podporządkowujemy energii Jin, a więc staramy się aby przeważały tu spokojne kolory, tkaniny (większa część podłogi może być pokryta wykładziną lub dywanem) i powierzchnie matowe. Całość powinna sprawiać wrażenie miękkości i przytulności. Dodać należy, że nie jest korzystne projektowanie sypialni nad garażem, ponieważ wjeżdżające i wyjeżdżające samochody będą zakłócały krążenie Qi i energia ta może się stać szkodliwa.

Zupełnie inaczej postępować będziemy w gabinecie gdzie jest nasze biurko i gdzie pracujemy zawodowo. Tutaj musimy zapewnić przewagę energii Jang, ponieważ potrzebujemy motywacji, inspiracji i energii do działania. Unikamy więc tego wszystkiego, co zalecane jest dla sypialni, czyli pozostawiamy większą część podłogi bez dywanu (wykładziny), stosujemy nieco żywsze kolory (oczywiście bez przesady) i mocniejsze oświetlenie. Optymalna pozycja dla biurka znajduje się po przekątnej w miejscu najbardziej oddalonym od drzwi. Jest to tak zwana pozycja 'kontrolująca', zapewniająca nam swobodny widok na drzwi, co daje nam poczucie bezpieczeństwa i możliwość większej koncentracji na wykonywanej pracy,

ponieważ nikt wchodzący z zewnątrz nie będzie nas zaskakiwał. Siedząc przy biurku powinniśmy mieć za plecami ścianę, a przed sobą wolną przestrzeń. Taki układ sprzyja inspiracji i pracy twórczej oraz może mieć pozytywny wpływ na nasze zdrowie. Osoba siedząca przy biurku tyłem do wejścia, mająca przed sobą ścianę, prędzej czy później rozwinie w sobie różne postacie nerwicy (niepokojenie przez osoby wchodzące do pokoju); a ponieważ według Tradycyjnej Chińskiej Medycyny wszystkie narządy wewnętrzne wpływają na siebie nawzajem, niedomoga układu nerwowego może spowodować schorzenia m.in. nerek i wątroby. Natomiast ściana przed oczami może stać się początkiem psychicznych blokad, niechęci do kończenia rozpoczętych przedsięwzięć a w szczególnych przypadkach nawet do depresji.

Ten charakterystyczny układ (ściana z tyłu, a wolna przestrzeń z przodu) ma swój początek w teorii tzw. **Układu Fotela**, opisaną w chińskich tekstach klasycznych z dziedziny Feng Shui. Według tej teorii, optymalne miejsce na dom lub grobowiec powinno być osłonięte z tyłu (na przykład górą), posiadać niewielkie osłony z boków oraz wolną przestrzeń z przodu. Trzeba tu dodać, że znalezienie miejsca spełniającego powyższe warunki a przy tym posiadającego właściwą orientację względem stron świata, zabierało starożytnym mistrzom Feng Shui zwykle od kilku miesięcy do kilkunastu lat...

Teoria Układu Fotela będzie się również odnosiła do mebli wypoczynkowych pokoju dziennego, które umieszczamy przy ścianie. Można nieraz zaobserwować inne rozwiązania, na przykład umieszczenie kompletu wypoczynkowego w centralnej części pokoju. Jeżeli względy konstrukcyjne nie pozwalają na właściwe ustawienie tych mebli, jak to ma miejsce często podczas projektowania wnętrza jako jednej otwartej przestrzeni, możemy zastąpić brakującą ścianę ażurowym przepierzeniem, parawanem lub nawet kompozycją większych kwiatów. Będzie to z wielką korzyścią dla samopoczucia wypoczywających osób.

W mieszkaniach piętrowych zwracamy uwagę na rodzaj i konstrukcję schodów łączących poziomy. Nigdy nie powinny to być schody typu 'korkociąg', zakręcające wokół własnej osi. Takie schody bowiem powodują szkodliwe zawirowania Qi, objawiające się kłopotami zdrowotnymi lub zawodowymi mieszkańców. Unikamy też schodów ażurowych. Wymienione typy schodów oprócz działania zakłócającego łagodne krążenie Qi we wnętrzu, zwykle powodują niedoenergetyzowanie wyższego piętra. Ludzie spędzający dużą ilość czasu w takiej przestrzeni będą cierpieli na syndrom chronicznego przemęczenia, kłopoty z pamięcią i trudności z koncentracją; dotyczy to szczególnie dzieci i młodzieży uczącej się.

Chciałabym poruszyć tu jeszcze jedną bardzo ważną sprawę – akwaria i fontanny wewnątrz mieszkania. Ze względu na to, że woda bardzo silnie aktywizuje istniejącą w pomieszczeniu energię, i to bez względu na to czy jest to

15. Pozytywne i negatywne oddziaływanie środowiska na zabudowę mieszkaniową.....

energia pozytywna czy negatywna, nie stosujemy większych akwariów i poruszającej się wody wewnątrz budynków bez uprzedniego zbadania rozkładu energii (wspomniana już metoda Leczącej Gwiazdy). Na polskim rynku księgarskim znajduje się wiele książek zalecających użycie wody w południowo-wschodnim rejonie mieszkania w celu powiększenia bogactwa. Oczywiście według Klasycznego Feng Shui woda umieszczona prawidłowo może przyspieszyć rozwój kariery i znacznie poprawić sytuację mieszkańców. Jednak określenie miejsca w którym powinien znaleźć się zbiornik wodny, wymaga skomplikowanych analiz i obliczeń, gdyż w każdym domu „właściwe miejsce” może wypadać gdzie indziej.

Ponieważ jak już wspomniałam, woda jest czynnikiem działającym bardzo silnie, ze względów bezpieczeństwa zazwyczaj umieszcza się ją jednak na zewnątrz budynku (wyjątek stanowią obiekty handlowe i użyteczności publicznej oraz biurowce).

4.4. Kolory i kształty w Feng Shui.

We wszystkich popularnych książkach na temat Feng Shui wielką wagę przywiązuje się do kolorów i kształtów we wnętrzach, pomijając całkowicie sprawę podstawową jaką jest otoczenie budynku. Oczywiście na jakimś etapie zajmujemy się również kolorami i kształtami, ale nie możemy pozwolić aby zdominowały one nasze działania. Nie możemy nigdy zapominać o definicji Feng Shui, która mówi, że wiedza ta ma na celu wspieranie pozytywnej energii środowiska, a unikanie negatywnej energii. Te dane, które umieszczamy w wykresie energetycznym jakiegoś miejsca, są kodami energii mającej swój początek w polu magnetycznym Ziemi i zależnej od pozycji jaką zajmuje aktualnie Ziemia na swojej orbicie dookoła Słońca. Feng Shui pracuje z energią, umożliwiając jej poruszanie się albo próbując ją zablokować. Możemy więc sobie wyobrazić jak małe znaczenie w Feng Shui mają kolorowe poduszki i tak zwane remedia (przedmioty o specyficznym kształcie czy też ze specjalnego materiału), które stawiamy tu i tam. Oczywiście kolory będą oddziaływać na nasze samopoczucie i percepcję wnętrza, ale nie są w stanie na przykład zniwelować szkodliwej energii znajdującej się w jakimś rejonie naszego mieszkania.

4.5. Strefa klimatyczna a Feng Shui

Według teorii Feng Shui, wykres energetyczny sporządza się w taki sam sposób na całym świecie. Powstaną jednak pewne różnice w interpretacji tego wykresu, ponieważ należy wziąć pod uwagę wszystkie czynniki otaczającego nas środowiska, jak klimat, wiatry, wilgotność, wysokość nad poziomem morza itd. I tutaj, choć uzasadniając to w inny sposób, Feng Shui będzie wysuwać takie same

wnioski jak sztuka architektury czy też po prostu zwykły zdrowy rozsądek. W starożytnej sztuce Feng Shui sprawa ta będzie rozpatrywana jako regulowanie wpływów dwóch przeciwstawnych sił: Jin i Jang. Inne więc będą zalecenia dla budynku czy mieszkania w Polsce, a inne na przykład w Brazylii. Zasadniczo staramy się, aby mieszkanie (budynek) miało dostateczną ilość światła dziennego. Zatem w naszej strefie klimatycznej Feng Shui odradza sadzenie dużych zacieniających drzew zbyt blisko domu czy zbyt dużą ilość zasłon w oknach, podczas gdy w krajach o klimacie gorącym zalecenia są odwrotne. Światło słoneczne uważane jest za silny atrybut energii Jang, stąd też jego nadmiar może powodować zbytne pobudzenie, nerwowość i bóle głowy. Jednak musimy również unikać niedoboru światła dziennego (zacienienie jest atrybutem energii Jin), ponieważ może to się stać przyczyną całego wachlarza chorób oraz depresji. Siły Jin i Jang (cień i światło) bierzemy również pod uwagę projektując ogólny rozkład pomieszczeń, gdyż na przykład w klimacie chłodnym umieszczenie kuchni – czyli pomieszczenia już z natury generującego ciepło - na południowej stronie budynku (mieszkania) nie będzie tym samym co umieszczenie tej samej kuchni w południowej strefie budynku, ale w klimacie gorącym.

5. DOM PRAWIE IDEALNY.

Dom idealny nie istnieje, ale możemy podjąć działania, aby bardzo się do takiego ideału zbliżyć. Sytuację optymalną mamy wtedy, gdy dysponujemy dużym terenem, jeszcze bez zabudowań, gdzie możemy swobodnie kształtować przestrzeń. Mamy wtedy możliwość podkreślenia wszystkich atutów miejsca i unikania czynników szkodliwych bądź niepomyślnych. Możemy wybrać najlepszą orientację budynku względem stron świata oraz umieścić go w optymalnym miejscu, umożliwiającym czerpanie ze środowiska pozytywnych energii. Daje to nam również możliwość zaprojektowania otoczenia, które będzie wspierało mieszkańców na wszystkich płaszczyznach ich życia.

Dom prawie idealny – według Feng Shui - to dom jednorodzinny lub szeregowy, ponieważ im wyżej od poziomu gruntu, tym gorsze warunki życia i tym mniej można czerpać życiodajnej energii ze środowiska. Oczywiście czymś innym będzie dwu lub trzypiętrowy budynek w pięknym, zadbanym otoczeniu niż dziesięciopiętrowy blok wokół którego piętrzą się hałdy ziemi z wykopów, a okoliczne drzewa dawno już pousychały.

Starożytna wiedza Feng Shui może być wspaniałym uzupełnieniem w twórczej pracy architekta, bo przecież to co architekt tworzy, ma nie tylko cieszyć oko piękną linią projektu, ale także inspirować i wspierać mieszkańców zarówno w ich

17 Pozytywne i negatywne oddziaływanie środowiska na zabudowę mieszkaniową.....

dążeniach jak i ogólnie pojętym zdrowiu. Dobrym podsumowaniem będą tu słowa architektów Saniewskiego i Mojsiuszko: "Żaden konsultant Feng Shui nie zastąpi architekta, ale może go skutecznie wspomóc dla osiągnięcia pożądanego efektu. Nieprzypadkowo wielu zdolnych twórców projektuje zgodnie z Feng Shui, nawet o tym nie wiedząc (najlepszym przykładem jest architektura mieszkaniowa Franka Lloyd Wrighta)."

LITERATURA.

- [1] Bańka A., Behawioralne podstawy projektowania architektonicznego, Skrypt dla studentów, Wyd. Politechniki Poznańskiej, 1983.
- [2] Birdsall G., Feng Shui. Jak korzystać z energii środowiska, Poligraf, Wrocław, 1998.
- [3] Gajdziński M., Feng Shui. Tao dobrego domu, Studio Astropsychologii, Białystok, 1999.
- [4] Gajdziński M. Feng Shui. Zdrowy i szczęśliwy dom, Comes, Warszawa, 1999.
- [5] Hill R., Practitioners program Destiny Consultant Xuan Kong Feng Shui, Feng Shui Network Netherlands/Heluo, 2003
- [6] Matela L., Polskie Feng Shui. Jak mieszkać i żyć zdrowo w oparciu o rodzime tradycje?, Studio Astropsychologii, Białystok, 2002.
- [7] Moran E., Yu J., Biktashev V., Feng Shui dla Żółtodziobów, Rebis, Poznań, 2002.
- [8] Niezabitowska E., Niezabitowski A., Ocena jakości w architekturze i urbanistyce, w: Architektura i Krajobraz nr 1/1995, Katowice.
- [9] Post-Occupancy Evaluation, Materiały z kongresu, Van Nostrand Reinhold, N.York, 1988.

Internet

Stephen L. Field, Qimancy - Chinese Divination by Qi, The Book of Burial
<http://www.fengshuigate.com>

Saniewski & Mojsiuszko, Architektura i Wnętrza
<http://www.wnetrza.cad.pl>

Małgorzata Gałkowska-Błądek
Feng Shui bez magii i zabobonów
<http://www.tradfs.com>

Roel Hill (Heluo)
<http://www.geocities.com/heluoarticles>

Pierwsza angielsko-polska lista dyskusyjna na temat Tradycyjnego Feng Shui
<http://www.groups.yahoo.com/group/Heluo-Polski-Forum>

POSITIVE AND NEGATIVE IMPACT OF THE ENVIRONMENT ON DWELLING -HOUSES IN FENG-SHUI TRADITION

Summary

Many of us know Feng Shui as a collection of windchimes, bamboo flutes, red ribbons, various mirrors, statuettes, coloured cushions and all other superstitious gadgets like three-legged frog as the best example.

But genuine Traditional Feng Shui has nothing to do with any gadgets, rituals, magic and superstitions. It is vast, serious knowledge, containing astronomy, physics, geophysics, sunphysics and studying the forms of terrain. That is because the ancient Chinese sages have claimed that both all surrounding us forms and the Universe were impacting on our lives. Traditional Feng Shui is about qi – the energy associated with the Earth's magnetic field coming from the core of our planet. The quality of qi depends on a direction it comes from, and the time aspect. A practitioner of Traditional Feng Shui is able to plot a special chart, which describes the distribution of energies in any built structure. On the basis of that chart, it is possible to design our surroundings (landscaping) and then the interior of our house, for to promote health qi and avoid bad (ill) qi. But that all is much more complicated and sophisticated than simply putting some coloured cushions right and left or buying an aquarium.

It is no problem for modern people to grasp the astronomical and geophysical references of Feng Shui. But it was a huge problem for peasants and common people in ancient times. They needed that theory but given as “easy to chew” as it was only possible. That is why the ancient masters of Feng Shui used the analogies. They created the picturesque story full of dragons, tigers and another animals, colours and shapes connected with seasons and geographical directions.

Unfortunately, just that simplified version has spread over the world and just that version is the most popular now.

The Traditional Feng Shui may help us to find good and safe place to live, and to design a house in accordance with surrounding us nature. It can also diagnose our possible health problems and suggest various solutions in either interior or exterior of our house. Living at healthy, harmonious home, produces good, comfortable and fortunate life, which then impacts on our relationships and career.

In this article we will find some principles and hints which can be still an interesting complement to creative world of modern architecture and town planning.